

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

A R R E S T

Nr. 181.256 van 18 maart 2008

G./A. 153.594/VI -17.538

In zake:

1. **de vereniging zonder winstoogmerk FEDERATION DES AUTO-ECOLES AGREEES,**

rue des Crocheux, 7
6140 Fontaine-l'Evêque,

2. **de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid PILOTE,**

chaussée de Lodelinsart, 106
6060 Gilly,

3. **de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid CECAT,**

die woonplaats hebben gekozen bij
Mr. Luc MISSON en Mr. Xavier CLOSE, advocaten,
rue des Pitteurs, 41
4020 Luik,

tegen:

de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Vice-Eerste Minister en Minister van Begroting, Mobiliteit en Institutionele Hervormingen,

die woonplaats heeft gekozen bij
Mr. François LIBERT, advocaat,
Emile De Motlaan, 19
1000 Brussel.

DE RAAD VAN STATE, VIe KAMER,

Gezien het op 9 juli 2004 ingediende verzoekschrift, waarbij de vereniging zonder winstoogmerk FEDERATION DES AUTO-ECOLES AGREEES, de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid PILOTE en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid CECAT de nietigverklaring vorderen

van het koninklijk besluit van 22 maart 2004 tot wijziging van het koninklijk besluit betreffende het rijbewijs en van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 11 mei 2004:

Gezien de regelmatig uitgewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag van de heer GILLIAUX, eerste auditeur-afdelingshoofd bij de Raad van State;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan de partijen en gezien de laatste memories;

Gelet op de beschikking van 4 februari 2008, waarvan aan de partijen kennis is gegeven en waarbij wordt bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 5 maart 2008;

Gehoord het verslag van de heer LEWALLE, staatsraad;

Gehoord de opmerkingen van Mr. Xavier CLOSE, advocaat, die voor de verzoekende partijen verschijnt, en van Mr. Martin BASSEM, loco Mr. François LIBERT, advocaat, die voor de verwerende partij verschijnt;

Gehoord het eensluidend advies van de heer GILLIAUX, eerste auditeur-afdelingshoofd;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat de volgende feitelijke en juridische gegevens dienstig zijn voor het onderzoek van het beroep:

1. De verordening (EEG) nr. 3820/85 van de Raad van 20 december 1985 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer (PB L370, blz. 1) bepaalt inzonderheid:

" Artikel 5

1. De minimumleeftijd van bestuurders in het goederenvervoer wordt vastgesteld:

a) voor voertuigen waarvan het toegestane maximumgewicht, in voorkomend geval dat van de aanhangwagens of opleggers inbegrepen, ten hoogste 7,5 ton bedraagt, op 18 jaar;

b) voor de overige voertuigen, op:

- 21 jaar

of

- 18 jaar, op voorwaarde dat de betrokkene een door een van de Lid-Staten erkend getuigschrift van vakbekwaamheid bij zich heeft waaruit blijkt dat hij met goed gevolg een opleidingscursus voor bestuurder in het goederenvervoer over de weg heeft gevolgd overeenkomstig de communautaire voorschriften betreffende het minimumniveau van de opleiding van bestuurders in het wegvervoer.

2. Bestuurders in het personenvervoer moeten ten minste 21 jaar oud zijn.

Bestuurders in het personenvervoer op trajecten van meer dan een straal van 50 km rond de gebruikelijke standplaats van het voertuig, moeten eveneens aan een van de volgende voorwaarden voldoen:

a) gedurende ten minste één jaar als bestuurder in het goederenvervoer werkzaam zijn geweest op voertuigen met een toegestaan maximumgewicht van meer dan 3,5 ton;

b) gedurende ten minste één jaar als bestuurder werkzaam zijn geweest in het personenvervoer op trajecten van minder dan een straal van 50 km rond de gebruikelijke standplaats van het voertuig, of in andere soorten van personenvervoer die niet onder deze verordening vallen, voor zover de bevoegde autoriteit aanvaardt dat zij op die wijze de vereiste ervaring hebben opgedaan;

c) een door een van de Lid-Staten erkend getuigschrift van vakbekwaamheid bij zich hebben waaruit blijkt dat hij met goed gevolg een opleidingscursus voor bestuurder in het personenvervoer over de weg heeft gevolgd overeenkomstig de communautaire voorschriften betreffende het minimumniveau van de opleiding van bestuurders in het wegvervoer.

3. De minimumleeftijd van bijrijders en conducteurs wordt vastgesteld op 18 jaar.

4. De bestuurders in het personenvervoer zijn van de toepassing van de in lid 2, sub a), b) en c), bedoelde voorwaarden vrijgesteld wanneer zij vóór 1 oktober 1970 ten minste één jaar als zodanig werkzaam zijn geweest.

5. Elke Lid-Staat kan voor het nationale vervoer binnen een gebied met een straal van 50 km rondom de standplaats van het voertuig, met inbegrip van de gemeenten waarvan het centrum binnen deze straal ligt, de minimumleeftijd van de bijrijders terugbrengen tot 16 jaar, op voorwaarde dat zulks geschiedt met het oog op de beroepsopleiding en binnen de grenzen van de nationale arbeidswetgeving.

(...)

Artikel 13

1. Elke Lid-Staat kan voor zijn eigen grondgebied of, met instemming van de betrokken Staat, voor het grondgebied van een andere Lid-Staat afwijkingen van de bepalingen van deze verordening toestaan voor vervoer dat wordt verricht met een voertuig dat behoort tot één of meer van onderstaande categorieën:

(...)

b) voertuigen die door de overheid worden gebruikt voor taken van openbare dienst die de beroepsvervoerders niet beconcurreren;

(...)

j) voertuigen die worden gebruikt voor autorijlessen met het oog op het verkrijgen van een rijbewijs;

(...)"

Bij artikel 18, lid 1, eerste alinea, van de voormelde verordening nr. 3820/85 wordt verordening (EEG) nr. 543/69 ingetrokken voor bestuurders van voertuigen voor goederenvervoer over de weg. Verwijzingen naar die verordening

gelden echter krachtens artikel 18, lid 2, van verordening 3820/85 als verwijzingen naar laatstgenoemde verordening.

2. Artikel 1 van richtlijn 76/914/EEG van de Raad van 16 december 1976 betreffende het minimumniveau van de opleiding van bestuurders in het wegvervoer (PB L 357, blz. 36) bepaalt:

" Artikel 1

1 . Het minimumniveau van de opleiding tot bestuurder in het goederenvervoer over de weg , bedoeld in artikel 5 , lid 1 , sub b) , tweede streepje , van Verordening (EEG) [3820/85] , of tot bestuurder in het personenvervoer over de weg , bedoeld in lid 2 , sub c) , van genoemd artikel , wordt geacht te zijn bereikt door een ieder die in het bezit is van het vereiste nationale rijbewijs en die een beroepsopleiding heeft ontvangen die ten minste de in de bijlage van deze richtlijn genoemde onderwerpen omvat .

2. Het programma en de wijze van organisatie van de in lid 1 bedoelde beroepsopleiding worden door de Lid-Staat vastgesteld. De opleiding wordt afgesloten met een examen of met een controle door de Staat of door daartoe door de Staat aangewezen instanties die rechtstreeks onder diens toezicht optreden.

3 . De Lid-Staten kunnen van bestuurders die op hun grondgebied nationaal vervoer verrichten , evenals van bestuurders in het internationale vervoer met voertuigen die bij hen zijn geregistreerd , eisen dat zij een opleiding volgen die meer omvat dan in de bijlage is bepaald . Dat kan een opleiding zijn die reeds in een Lid-Staat bestaat of die een Lid-Staat besluit in de toekomst in te voeren."

Volgens de bijlage vermeld in het genoemde artikel 1, lid 1, is een minimumopleiding vereist op het gebied van mechanica, alsook inzake vervoer en administratie en inzake rijervaring met voertuigen voor goederenvervoer of vervoer van personen.

Artikel 2 van die richtlijn bepaalt voorts:

" 1. Het in artikel 5 , lid 1, sub b) , tweede streepje , en lid 2 , sub c) , van Verordening (EEG) [3820/85] bedoelde getuigschrift van vakbekwaamheid wordt door de Staat of de door de Staat aangewezen instanties die rechtstreeks onder diens toezicht optreden, afgegeven aan hen die voldoen aan de in artikel 1 van deze richtlijn bedoelde voorwaarden.

2. De rechten die voor de inwerkingtreding van de nationale uitvoeringsbepalingen van deze richtlijn krachtens de in lid 1 bedoelde bepalingen zijn verkregen, blijven dezelfde geldigheid bezitten als de overeenkomstig deze richtlijn afgegeven getuigschriften."

3. Richtlijn 91/439/EEG van de Raad van 29 juli 1991 betreffende het rijbewijs (PB L 237, blz. 1), zoals die van kracht was op de datum van het bestreden koninklijk besluit, bepaalde inzonderheid:

" Artikel 3

1. Met het in artikel 1 bedoelde rijbewijs mogen voertuigen van de volgende categorieën worden bestuurd:

categorie A:

-motorrijwielen, met of zonder zijspan;

categorie B:

-motorvoertuigen met een maximaal toegestane massa van ten hoogste 3.500 kg en met ten hoogste acht zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend; aan de motorvoertuigen van deze categorie kan een aanhangwagen worden gekoppeld met een maximaal toegestane massa van ten hoogste 750 kg;

-samenstellen bestaande uit een trekkend voertuig van categorie B en een aanhangwagen, waarbij de maximaal toegestane massa van het samenstel niet meer dan 3.500 kg bedraagt en de maximaal toegestane massa van de aanhangwagen niet groter is dan de ledige massa van het trekkend voertuig;

categorie B+E:

-samenstellen van voertuigen bestaande uit een trekkend voertuig van categorie B en een aanhangwagen, waarvan het samenstel niet onder categorie B valt;

categorie C:

-andere motorvoertuigen dan die van categorie D, met een maximaal toegestane massa van meer dan 3.500 kg; aan de motorvoertuigen van deze categorie kan een aanhangwagen worden gekoppeld waarvan de maximaal toegestane massa niet meer dan 750 kg bedraagt;

categorie C+E:

-samenstellen van voertuigen bestaande uit een trekkend voertuig van categorie C en een aanhangwagen met een maximaal toegestane massa van meer dan 750 kg;

categorie D:

-motorvoertuigen bestemd voor personenvervoer, met meer dan acht zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend; aan de motorvoertuigen van deze categorie kan een aanhangwagen worden gekoppeld met een maximaal toegestane massa van ten hoogste 750 kg;

categorie D+E:

-samenstellen van voertuigen bestaande uit een trekkend voertuig van categorie D en een aanhangwagen met een maximaal toegestane massa van meer dan 750 kg.

(...)

Artikel 5

1. De afgifte van het rijbewijs hangt van de volgende voorwaarden af:

a)het rijbewijs voor de categorieën C en D kan slechts worden afgegeven aan bestuurders die reeds bevoegd zijn voor categorie B;

b)het rijbewijs voor de categorieën B+E, C+E en D+E kan slechts worden afgegeven aan bestuurders die reeds bevoegd zijn voor respectievelijk categorie B, C of D.

(...)

Artikel 7

1. De afgifte van het rijbewijs is eveneens aan de volgende voorwaarden onderworpen:

- a) de aanvrager moet overeenkomstig het bepaalde in bijlage II met goed gevolg een examen inzake rijvaardigheid en rijgedrag en een theoretisch examen ondergaan, alsmede voldoen aan de medische normen van bijlage III;
- b) de aanvrager moet zijn gewone verblijfplaats hebben op het grondgebied van de Lid-Staat die het rijbewijs afgeeft, of het bewijs leveren dat hij ten minste 6 maanden in een onderwijsinstelling in de Lid-Staat is ingeschreven."

4. Bij richtlijn 2000/56/EG van de Commissie van 14 september 2000 tot wijziging van richtlijn 91/439/EEG van de Raad betreffende het rijbewijs (PB L 237, blz. 45) zijn de minimumeisen voor rijexamens, zoals bepaald bij bijlage II ervan, aangepast.

5. Artikel 6.1, a), van richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs (PB L 403, blz. 18) bepaalt:

- " het rijbewijs voor de categorieën C1, C, D1 en D wordt slechts afgegeven aan bestuurders die reeds bevoegd zijn voor categorie B;"

6. De wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer bepaalt inzonderheid:

- " Artikel 1. De Koning stelt de algemene reglementen vast betreffende de politie over het verkeer op de wegen van voetgangers, van middelen van vervoer te land en dieren, alsmede van de middelen van vervoer per spoor die de openbare weg gebruiken.

(...)

Artikel 21. Niemand mag op de openbare weg een motorvoertuig besturen, tenzij hij houder is van, en tevens bij zich heeft, een rijbewijs in België regelmatig afgegeven, of een buitenlands nationaal of internationaal rijbewijs onder de voorwaarden vastgesteld door de bepalingen die inzake internationaal wegverkeer van toepassing zijn. Het rijbewijs moet geldig zijn voor de categorie waartoe het voertuig behoort.

De Koning kan, onder de algemene voorwaarden die Hij stelt, vrijstelling verlenen van deze verplichting inzonderheid voor het besturen met het oog op de scholing.

(...)

Art. 23. § 1. Het Belgisch rijbewijs wordt afgegeven indien de verzoeker aan de volgende voorwaarden voldoet:

1/ een verklaring hebben ondertekend, waarin bevestigd wordt dat hij niet vervallen is van het recht om voertuigen te besturen van de categorie waarvoor het rijbewijs wordt aangevraagd; de verzoeker moet voldaan hebben aan het onderzoek, hem eventueel opgelegd krachtens artikel 38, § 3, voor het besturen van een voertuig van de categorie waarvoor het rijbewijs wordt aangevraagd;

2/ geslaagd zijn voor een door de Koning in te richten praktisch examen betreffende de kennis en vaardigheid die nodig zijn voor het besturen van

voertuigen van elke categorie, waarvoor het rijbewijs wordt aangevraagd. De Koning bepaalt de nadere regelen inzake scholing;

3/ een verklaring hebben ondertekend waarin bevestigd wordt dat hij niet lijdt aan een van de lichaamsgebreken en aandoeningen bepaald door de Koning. De Koning kan deze verklaring aanvullen met of vervangen door de verplichting om zich aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen.

4/ geslaagd zijn voor een door de Koning in te richten examen over de kennis van de wetten en reglementen, het gedrag ter voorkoming van ongevallen, de voornaamste begrippen van mechaniek, alsook de eerste hulp bij ongevallen, betreffende het gebruik van de voertuigen van de categorie waarvoor het rijbewijs wordt aangevraagd; de Koning bepaalt de nadere regelen inzake het onderricht.

§ 2. Van de examens, bedoeld bij § 1, 2/, 3/ en 4/, is vrijgesteld de verzoeker die overlegt:

1/ ofwel een geldig nationaal buitenlands rijbewijs dat is afgegeven overeenkomstig de voorwaarden die inzake internationaal wegverkeer van toepassing zijn of waarvan de geldigheid is erkend krachtens door de Koning afgesloten akkoorden. De Koning kan deze vrijstelling afhankelijk maken van voorwaarden inzake het verblijf van de verzoeker in de Staat die het rijbewijs heeft afgegeven.

2/ ofwel een getuigschrift dat is afgegeven door een overheidsorgaan dat door de Koning is aangewezen en waarin bevestigd wordt dat hij geslaagd is voor een gelijkwaardig geoordeeld examen.

§ 3. De Koning bepaalt de voorwaarden waaraan de scholen voor het besturen van motorvoertuigen moeten voldoen met het oog op het vervullen van de taken die Hij vaststelt. "

7. Op de datum van het bestreden koninklijk besluit luidde artikel 8 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg als volgt:

" Art. 8. DE BESTUURDERS.

8.1. Elk voertuig of elke sleep in beweging moet een bestuurder hebben.

Dit geldt ook voor de trek-, last- of rijdieren en het vee, afzonderlijk of in kudde.

8.2. De vereiste minimumleeftijd is vastgesteld op :

1/ 21 jaar voor de bestuurders van autobussen, trolleybussen en autocars, alsook voor de bestuurders van andere auto's dienend voor bezoldigd vervoer van personen. Deze leeftijd wordt evenwel teruggebracht op :

a) 17 jaar voor de bestuurders die de opleiding "bestuurders van autobussen en autocars" volgen in de derde graad van het secundaire beroepsonderwijs;

b) 18 jaar voor de bestuurders van autobussen, trolleybussen en autocars met niet meer dan 16 zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend, die houder zijn van, en tevens bij zich hebben, een getuigschrift van vakbekwaamheid bedoeld in artikel 59.2, afgegeven voor het personenvervoer;

c) 18 jaar voor de bestuurders die de scholing volgen en die het praktische examen afleggen voor het behalen van een rijbewijs geldig voor de categorie D of D+E of voor de subcategorie D1 of D1+E, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs.

2/ 21 jaar voor de bestuurders van andere auto's en slepen, wanneer de maximale toegelaten massa meer dan 7,5 ton bedraagt.

Deze leeftijd wordt evenwel teruggebracht op :

- a) 17 jaar voor de bestuurders die de opleiding "bestuurders van vrachtwagens" volgen in de derde graad van het secundaire beroepsonderwijs;
- b) 18 jaar voor de bestuurders die houder zijn van, en tevens bij zich hebben, een getuigschrift van vakbekwaamheid, bedoeld in artikel 59.2, afgegeven voor het goederenvervoer en voor de bestuurders die een scholing volgen en het praktische examen afleggen om, overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, een rijbewijs geldig voor de categorie C of C+E te verkrijgen;
- c) 18 jaar voor de bestuurders van de voertuigen van de categorie G, zoals omschreven in het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, waarvan de maximaal toegelaten massa meer dan 20 ton bedraagt;

(...)

3/ 18 jaar voor de bestuurders van andere motorvoertuigen.

Deze leeftijd wordt evenwel vastgesteld op :

- a) 16 jaar voor de bestuurders van bromfietsen, voor zover het voertuig geen andere persoon dan de bestuurder vervoert, alsook voor de bestuurders van landbouwtrekkers, met of zonder aanhangwagen, en van als landbouwmaterieel, landbouwmotor of maaaimachine ingeschreven voertuigen, waarvan de maximaal toegelaten massa niet meer dan 15 ton bedraagt, die van de hoeve naar het veld rijden en omgekeerd;
- b) 3 maanden vóór 17 jaar voor de bestuurders die het praktische onderricht volgen met het oog op het verkrijgen van een leervergunning bedoeld in artikel 10 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs;
- c) 17 jaar voor de bestuurders die de opleiding "bestuurders van vrachtwagens" of "bestuurders van autobussen en autocars" volgen in de derde graad van het secundaire beroepsonderwijs of die rijden met een leervergunning;
- d) 3 maanden vóór 18 jaar voor de bestuurders die het praktische onderricht volgen met het oog op het behalen van een rijbewijs geldig voor de categorie A of B;"

8. Artikel 59.2 en 59.5 van het voormelde koninklijk besluit van 1 december 1975, zoals dat van kracht was voordat het bij het bestreden koninklijk besluit is gewijzigd, luidde als volgt:

- " 59.2. Zijn erkend als getuigschrift van vakbekwaamheid voor de toepassing van artikel 5 van de Verordening EEG/nr. 3820/85 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 20 december 1985 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer:
- a) de rijbewijzen afgegeven door de militaire overheid voor het besturen van voertuigen die overeenstemmen met de categorie C of CE en de categorie D of DE van de rijbewijzen;
 - b) de "certificats de qualification" afgegeven bij het einde van het zesde jaar van het secundaire Franstalige beroepsonderwijs aan de leerlingen die de opleiding "conducteurs poids lourds" of de opleiding "conducteurs d'autobus ou d'autocars" gevolgd hebben en de "studiegetuigschriften" van het tweede jaar van de derde graad van het Nederlandstalige beroepsonderwijs afgegeven aan de leerlingen die de opleiding "bestuurders van vrachtwagens" of de opleiding "bestuurders van autobussen of autocars" gevolgd hebben";
 - c) de getuigschriften van beroepsopleiding uitgereikt door de "Office communautaire et régional de la Formation professionnelle et de l'Emploi", de "Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding" en "het Brussels Franstalig Instituut voor beroepsopleiding" aan de personen die een

beroepsopleiding van autobus- en autocar- of vrachtwagenbestuurder hebben gevolgd;
d) de getuigschriften die door het "Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft" en het "Institut für Aus- und Weiterbildung im Mittelstand und in kleinen und mittleren Unternehmen" uitgereikt worden aan de personen die de opleiding "bestuurders van zwaar vervoer" gevolgd hebben, waarvan het programma door de minister goedgekeurd werd.

(...)

59.5. De vergunning voor uitzonderlijk vervoer, bedoeld in artikel 48, wordt slechts verleend na overleg met de overheden die het beheer hebben van de te volgen openbare wegen, en met de exploitanten van de in die openbare wegen liggende of die openbare wegen kruisende spoorwegen."

9. Een koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, zoals dat van kracht was op de datum van het bestreden koninklijk besluit, bepaalde onder meer het volgende:

" Art. 4. Zijn ontslagen van de verplichting houder te zijn van een rijbewijs en het bij zich te hebben:

1/ de bestuurders die overeenkomstig de bepalingen van dit besluit het praktische examen afleggen of met het oog daarop een scholing volgen.

(...)

2/ de leerlingen van een rijkschool die met bijstand van een instructeur een voertuig besturen dat bestemd is voor het onderricht;

(...)

4/ de bestuurders van voertuigen van de categorie D of D+E en van de subcategorie D1 of D1+E, in dienst van de ondernemingen voor openbaar vervoer, die de opleiding volgen die door deze ondernemingen wordt verstrekt en waarvan het programma door de Minister wordt goedgekeurd;

5/ de kandidaten, die met het oog op het behalen van het rijbewijs geldig voor de categorie C, C+E, D of D+E of voor de subcategorie C1, C1+E, D1 of D1+E, de opleiding volgen waarvan het programma is goedgekeurd door de Minister en georganiseerd wordt door:

a) "l'Office communautaire et régional de la Formation professionnelle et de l'Emploi";

b) de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding;

c) het "Institut bruxellois francophone pour la formation professionnelle";

6/ de leden van de lokale politie die kandidaat zijn voor een rijbewijs geldig voor de categorieën A3, A, D of D+E of voor de subcategorie D1 of D1+E, gedurende de scholing in een politieschool, waarvan het programma is goedgekeurd door de Minister;

7/ de kandidaten die met het oog op het behalen van een rijbewijs geldig voor de categorieën B, B+E, C, C+E en voor de subcategorieën C1 en C1+E of voor de categorieën B, B+E, D, D+E en voor de subcategorieën D1 en D1+E in de derde graad van het secundaire beroepsonderwijs de opleiding "bestuurders van vrachtwagens" of "bestuurders van autobussen en autocars" volgen waarvan het programma door de Minister is goedgekeurd;

8/ de bestuurders die houder zijn van, en tevens bij zich hebben, een Belgisch militair rijbewijs geldig voor het besturen van legervoertuigen die zij gemachtigd zijn te besturen krachtens dit document. Deze vrijstelling geldt eveneens tijdens de scholing en het examen met het oog op het behalen van dit rijbewijs;

9/ de leden van de federale politie die kandidaat zijn voor het rijbewijs voor de categorie A3, A, B, B+E, C, C+E, D of D+E of voor de subcategorie C1, C1+E, D1 of D1+E gedurende de opleiding die zij volgen in een school van de federale politie, waarvan het programma door de Minister goedgekeurd is;

(...)

Art. 5. § 1. Elke kandidaat voor het rijbewijs moet een scholing doorlopen:

1/ hetzij door, in een rijkschool, het praktische onderricht bedoeld in artikel 15 te volgen. De kandidaat voor het rijbewijs geldig voor de categorie B moet

bovendien een aanvullende scholing volgen op basis van een voorlopig rijbewijs model 1 of model 2, overeenkomstig de nadere regels voorgeschreven in afdeling II of op basis van een leervergunning, overeenkomstig de nadere regels voorgeschreven in afdeling III;

2/ hetzij op basis van een voorlopig rijbewijs model 3, overeenkomstig de nadere regels voorgeschreven in afdeling II.

De kandidaat die houder is van een rijbewijs met de vermelding "automatisch" moet, om een rijbewijs te behalen waarop deze vermelding niet voorkomt, een scholing doorlopen hetzij door het volgen van het praktische onderricht bedoeld in artikel 15, hetzij op basis van een voorlopig rijbewijs model 3, overeenkomstig de nadere regels voorgeschreven in afdeling II.

§ 2. Zijn evenwel vrijgesteld van de scholing voorgeschreven in § 1:

1/ de houders van een Belgisch militair rijbewijs bedoeld in artikel 27, 1/;

2/ de houders van een Europees of een buitenlands rijbewijs, bedoeld in artikel 23, § 2, 1/, van de wet, dat ten minste geldig is voor dezelfde categorie of subcategorie van voertuigen of voor een categorie of subcategorie als die waarvoor de geldigverklaring wordt gevraagd;

3/ de kandidaten bedoeld in artikel 4, 4/, 5/, 6/, 7/ en 9/ voor de categorieën of subcategorieën die door deze bepalingen worden bedoeld.

(...)

Art. 6. De scholing op basis van een voorlopig rijbewijs is aan de volgende voorwaarden onderworpen:

1/ De kandidaat:

a) moet beantwoorden aan de in artikel 3, § 1 bedoelde voorwaarden om een rijbewijs te verkrijgen;

b) moet op de datum van de afgifte van het voorlopige rijbewijs, sinds minder dan drie jaar geslaagd zijn voor het theoretische examen bedoeld in artikel 23, §1, 4/, van de wet of ervan vrijgesteld zijn krachtens artikel 28;

c) moet houder zijn van een Belgisch of Europees rijbewijs geldig:

- voor de categorie B wanneer het gaat om een kandidaat voor het rijbewijs geldig voor de categorie C of D of voor de subcategorie C1 of D1;

- voor het besturen van het overeenstemmende trekkende voertuig wanneer het gaat om een kandidaat voor het rijbewijs geldig voor de categorie B+E, C+E of D+E of voor de subcategorie C1+E of D1+E;

(...)

Art. 29. De kandidaat voor het rijbewijs is vrijgesteld van het praktische examen wanneer hij voldoet aan een van de volgende voorwaarden:

1/ geslaagd zijn voor een praktische proef voor dezelfde categorie of subcategorie van voertuigen als deze waarvoor het rijbewijs wordt aangevraagd, afgelegd in een organisme bedoeld in artikel 4, 5/;

(...)

Art. 36. Om toegelaten te worden tot het praktische examen voor het behalen van een rijbewijs geldig voor de categorie C, C+E, D of D+E of voor de subcategorie C1, C1+E, D1 of D1+E legt de kandidaat voor:

1/ een der documenten bedoeld in artikel 3, § 1;

2/ het Belgische of Europese rijbewijs, geldig voor ten minste de categorie B of voor een gelijkwaardige categorie. De kandidaat voor het rijbewijs, geldig voor de categorie C+E of D+E of voor de subcategorie C1+E of D1+E legt het Belgische of Europese rijbewijs voor, geldig voor het besturen van het trekkende voertuig.

(...)

Art. 64. De ambtenaren die door de Minister of door zijn gemachtigde worden belast met de inspectie en de controle op de afgifte van de rijbewijzen, de internationale rijbewijzen, de voorlopige rijbewijzen, de leervergunningen en de duplicaten, hebben toegang tot de lokalen waar die documenten worden afgegeven en waar de documenten en de voorraden van formulieren, van rijbewijzen, van internationale rijbewijzen, van voorlopige rijbewijzen en van leervergunningen bewaard worden; zij mogen inzage nemen van alle documenten in verband met hun opdracht alsook van de inlichtingenfiches.

Ze hebben dezelfde bevoegdheid inzake toezicht en controle in de examencentra, bedoeld in artikel 25, inzonderheid wat de examens betreft, alsook in de instellingen en scholen bedoeld in artikel 4, 4/, 5/, 6/, 7/, 8/ en 9/, wat betreft de opleiding en, in voorkomend geval, de examens.

Op vraag van de Minister of zijn gemachtigde zijn de overheden bedoeld in artikel 7, de examencentra en de instellingen en instanties bedoeld in het tweede lid ertoe gehouden om alle inlichtingen te verstrekken betreffende de toepassing van dit besluit.

(...)

Bijlage 4 bij het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs A. Stof voor het theoretisch examen

a) Examenstof gemeenschappelijk voor alle categorieën van voertuigen

1. Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968, en de wijzigingen van kracht op de dag van het examen;
2. Koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en de wijzigingen van kracht op de dag van het examen;
3. Koninklijk besluit van 7 april 1976 tot aanwijzing van de zware overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en de wijzigingen van kracht op de dag van het examen;
4. Het belang van de oplettendheid en van de houding ten opzichte van andere weggebruikers;
5. Waarneming, beoordeling en reactie, met name reactietijd, en gedragsveranderingen bij de bestuurder ten gevolge van alcohol, drugs en geneesmiddelen, gemoedsgesteldheid en vermoeidheid;
6. De belangrijkste principes voor het bewaren van afstand, remafstand en wegligging van het voertuig in uiteenlopende weers- en wegomstandigheden;
7. Rijrisico's in verband met verschillende wegomstandigheden, in het bijzonder veranderingen ten gevolge van de weerstoestand en het tijdstip van de dag of de nacht;
8. Specifieke risico's in verband met de onervarenheid van andere weggebruikers en de deelneming aan het verkeer door de meest kwetsbare categorieën, zoals kinderen, voetgangers, fietsers en personen die in hun mobiliteit gehinderd zijn;
9. Risico's in verband met het verkeer en het besturen van diverse voertuigtypen en in verband met het verschillende gezichtsveld van de bestuurders van deze voertuigen;
10. Reglementering met betrekking tot administratieve bescheiden in verband met het gebruik van het voertuig;
11. Algemene regels voor de door de bestuurder te volgen gedragslijn bij ongevallen (plaatsen van de gevarendriehoek, waarschuwen, enz.) en maatregelen die hij in voorkomend geval kan nemen om hulp te verlenen aan verkeersslachtoffers;
12. Veiligheidseisen met betrekking tot het laden van het voertuig en de vervoerde personen;
13. De mechanische onderdelen die voor de rijveiligheid van belang zijn: in staat zijn de meest voorkomende defecten te ontdekken die zich met name kunnen voordoen aan stuurinrichting, ophanging, remmen, banden, verlichting en richtingaanwijzers, reflectoren, achteruitkijkspiegels, ruitensproeiers en ruitenwissers, uitlaat en veiligheidsgordels;
14. Veiligheidsinrichtingen van de voertuigen, met name gebruik van de veiligheidsgordels en veiligheidsvoorzieningen voor kinderen;
15. Regels voor het milieuvriendelijk gebruik van het voertuig (alleen claxonneren indien nodig, matig brandstofgebruik, beperking van uitlaatgassen, enz.).

b) Specifieke stof

1. Categorie A: bewaren van het evenwicht bij het vervoer van een passagier.
2. Categorie C en subcategorie C1:
 - reglementering inzake gewichten en afmetingen;
 - voorschriften inzake rij- en rusttijden;
 - beginselen van de werking van de remsystemen en de vertrager;

- beperking van het gezichtsveld die voor de bestuurder en de andere weggebruikers door de kenmerken van het voertuig wordt veroorzaakt;
- invloed van de wind op de baan van het voertuig;
- voorzorgen te nemen bij inhaalmanoeuvres als gevolg van de risico's van opspattend water en slijk.

c) Stof voor het getuigschrift om een landbouwtractor te besturen:

1. Koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, met de op de dag van het examen geldende wijzigingen;
2. Koninklijk besluit van 7 april 1976 tot aanwijzing van de zware overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, met de op de dag van het examen geldende wijzigingen.

3. Categorie D en subcategorie D1:

- voorschriften inzake rij- en rusttijden;
- reglementaire voorschriften met betrekking tot de vervoerde personen;
- beperking van het gezichtsveld, die voor de bestuurder en de medeweggebruikers - door de kenmerken van het voertuig wordt veroorzaakt;
- invloed van de wind op de baan van het voertuig;
- bij inhaalmanoeuvres te nemen voorzorgen wegens de risico's van opspattend water en slijk.

B. Wijze van beoordeling

Maximum aantal punten: 40.

Minimum vereist om te slagen: 32.

Wanneer de kandidaat echter ten minste twee verkeerde antwoorden geeft op vragen betreffende de zware overtredingen die zijn opgesomd in het koninklijk besluit van 7 april 1976 tot aanwijzing van de zware overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, is hij niet geslaagd.

C. Wijze van verbetering

De Minister of zijn gemachtigde bepaalt de procedure tot verbetering van het theoretische examen.

Gezien om gevoegd te worden bij het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs.

(...)

Bijlage 5 bij het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs
PRAKTISCH EXAMEN: EXAMEN INZAKE RIJVAARDIGHEID EN RIJGEDRAG

I. Proef op een terrein buiten het verkeer

a) Plaats en hantering van de bedieningsorganen:

1. voorwielrem;
2. achterwielrem;
3. keuze van de versnellingen;
4. aan- en uitschakelaar van de motor;
5. gashandgreep;
6. geluidstoestel;
7. richtingaanwijzers;
8. schakelaar en verklikkerlichtjes voor de lichten (standlichten - dimlichten - grootlichten);
9. zijdelingse steunvoet of centrale steunvoet naar keuze van de kandidaat;
10. ruitenwissers;
11. (...).

Categorie A3, A = 1 tot 9;

Categorieën A3 (met meer dan twee wielen), B en B+E = 6, 7, 8, 10;

Categorieën C, C+E, D en D+E en de subcategorieën C1, C1+E, D1 en D1+E = 6, 7, 8, 10

b) Manoeuvres:

1. rechts parkeren tussen twee voertuigen;
2. halve draai, links of rechts, binnen een beperkte ruimte;
3. links of rechts draaiend achteruit in een garage rijden en er vooruit uitrijden in de andere richting draaiend;

4. in rechte lijn achteruit rijden;
5. links of rechts draaiend vooruit in een garage rijden en er achteruit uitrijden in de andere richting draaiend;
6. achteruitrijden tot tegen een laadkaai;
7. opstellen tegen stoep;
8. achteruitrijdend een bocht maken;
9. slalom;
10. plots remmen;
11. in lussen rijden;
12. over een smalle plank rijden met geringe snelheid;
13. koppeling, ont koppeling van de aanhangwagen;
14. stapvoets rijden tussen twee evenwijdige lijnen over een afstand van 10 meter;
15. de motorfiets op de standaard plaatsen en parkeren; daarna de motorfiets van de standaard halen, om met de motorfiets al lopend, zonder behulp van de motor, een U-draai te maken.

Categorie A3 = de manoeuvres voorzien onder 9, 10, 11, 12;

Categorie A = de manoeuvres voorzien onder 9, 10, 11, 12, 14, 15;

Categorieën A3 (met meer dan twee wielen) en B = 1, 2, 4, 5;

Categorie C en subcategorie C1 = 1, 3, 4, 6;

Categorie D en subcategorie D1 = 1, 3, 4, 7;

Categorieën B+E, C+E en D+E en subcategorieën C1+E en D1+E = 4, 6, 7, 8, 13.

II. Proef op de openbare weg: alle categorieën van voertuigen

Beoordeling van het rijgedrag volgens de hierna vermelde rubrieken:

bediening van het voertuig en gebruik van de achteruitkijkspiegels en de veiligheidsgordel; plaats op de openbare weg;

bochten;

kruisen en inhalen;

richtingsveranderingen;

voorrang;

verkeerslichten en bevelen, verkeersborden en wegmarkeringen;

snelheid en verkeersinzicht;

starten op een helling;

het gedrag ten overstaan van andere weggebruikers en het voldoende afstand houden tussen de voertuigen;

in acht nemen van de signalisatie met betrekking tot deze rubrieken;

gedrag ter voorkoming van ongevallen;

(gebruik van de tachograaf B enkel voor de categorieën C, C+E, D en D+E en de subcategorieën C1, C1+E, D1 en D1+E.)

III. Wijze van beoordeling van het examen

Het examen bestaat uit twee proeven:

a) proef op een terrein buiten het verkeer.

De proef wordt stopgezet indien de kandidaat niet voldoende vertrouwd is met de plaats en de hantering van de bedieningsorganen.

De manoeuvres worden beoordeeld met: "goed", "voorbehoud", "onvoldoende" of "slecht".

De kandidaat wordt uitgesteld indien:

- een manoeuvre wordt beoordeeld met "slecht";

- twee manoeuvres worden beoordeeld met "onvoldoende";

- een manoeuvre wordt beoordeeld met "onvoldoende" en twee met "voorbehoud";

- drie manoeuvres worden beoordeeld met "voorbehoud";

b) proef op de openbare weg

Elk der rubrieken, vermeld onder II wordt beoordeeld met: "goed", "voorbehoud", "onvoldoende" of "slecht".

De kandidaat wordt uitgesteld indien:

- een rubriek beoordeeld wordt met "slecht";

- twee rubrieken beoordeeld worden met "onvoldoende";

- een rubriek beoordeeld wordt met "onvoldoende" en twee met "voorbehoud";

- vier rubrieken beoordeeld worden met "voorbehoud";

- rijfouten of gevaarlijk rijgedrag, de veiligheid van het examenvoertuig, de passagiers of de andere weggebruikers direct in gevaar brengen.
Gezien om gevoegd te worden bij het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs.";

10. Op de datum van het bestreden koninklijk besluit moest ook nog rekening worden gehouden met een ander koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende de voorwaarden voor de erkenning van scholen voor het besturen van motorvoertuigen.

11. Het koninklijk besluit van 22 maart 2004, dat de bestreden handeling vormt, heeft voornamelijk één doel: het erkennen van de opleiding tot vrachtwagenchauffeur of tot bestuurder van autobussen of autocars die wordt aangeboden door het onderwijs voor sociale promotie en door het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft.

12. Het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende de erkenning van rij scholen is met ingang van 1 december 2004 opgeheven bij een koninklijk besluit van 11 mei 2004 betreffende de voorwaarden voor erkenning van scholen voor het besturen van motorvoertuigen. Krachtens artikel 2, § 1, tweede lid, van dat besluit, gelezen in samenhang met artikel 4 van het koninklijk besluit betreffende het rijbewijs, zoals gewijzigd bij het bestreden besluit, hoefden de onderwijsinstellingen voor sociale promotie en het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft geen erkenning als rij school te hebben.

De tenuitvoerlegging van de artikelen 1, 2 en 23 van het koninklijk besluit van 11 mei 2004 is echter geschorst bij arrest nr. 137.538 van 23 november 2004.

Naar aanleiding van die schorsing is bij een koninklijk besluit van 17 maart 2005 een nieuw artikel 2, § 1, tweede lid, in het koninklijk besluit van 11 mei 2004 ingevoegd om de vrijstelling te handhaven.

De bepalingen waarvan de tenuitvoerlegging was geschorst zijn vernietigd bij arrest nr. 143.204 van 15 april 2005;

Overwegende dat de verzoekers een eerste middel ontlenen aan "schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, schending van de artikelen 21, tweede lid, en 23, § 3, van de voormelde wet van 16 maart 1968, het ontbreken van een afdoende rechtsgrond, schending van het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid en van de beginselen van de vrije mededinging die

inzonderheid vervat zijn in de artikelen 86 en 90 van het Verdrag van Rome"; dat ze in een eerste onderdeel stellen dat artikel 23, § 3, van de wet van 16 maart 1968 de Koning niet machtigt om bepaalde rijsscholen vrij te stellen van de verplichting om te voldoen aan de erkenningsvoorwaarden die Hij algemeen en abstract moet vaststellen, dat de voormelde wet voor alle rijsscholen geldt, ongeacht of ze tot de overheids- of de privésector behoren, dat uit het verslag aan de Koning dat voorafgaat aan het koninklijk besluit van 11 mei 2004 en uit artikel 2 van dat besluit blijkt dat het niet artikel 23 van de wet van 16 maart 1968 is dat een onderscheid maakt tussen private rijsscholen en overheidsinstellingen die rijlessen aanbieden, maar dat dit onderscheid hooguit verordenende waarde heeft, dat wanneer het koninklijk besluit van 11 mei 2004 in werking zal treden, de uitdrukkelijke vrijstelling van erkenning voor bepaalde rijsscholen onwettig zal zijn, omdat ze strijdig is met artikel 23, § 3, van de wet van 16 maart 1968, dat die vrijstelling zal moeten vervallen met toepassing van artikel 159 van de Grondwet en dat het bestreden koninklijk besluit, dat de prerogatieven van de erkende rijsscholen uitbreidt tot de scholen voor sociale promotie en tot het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft, terwijl die niet erkend zijn als rijsschool, berust op een situatie die in strijd is met artikel 23, § 3, van de wet van 16 maart 1968 en zelf ook strijdig is met die bepaling; dat ze in een tweede onderdeel aanvoeren dat, gesteld dat artikel 23, § 3, van de wet van 16 maart 1968 de mogelijkheid zou bieden om een onderscheid te maken tussen verschillende soorten rijsscholen op basis van de specifieke kenmerken ervan, het de taak van de Koning zou zijn om te bepalen welke voorwaarden gelden voor de scholen die geen erkenning nodig hebben, aangezien het in strijd zou zijn met artikel 23, § 3, dat er helemaal geen reglementaire voorwaarden worden opgelegd; dat ze in een derde onderdeel aanvoeren dat, als de Koning besluit om een onderscheid te maken tussen de soorten rijsscholen, Hij zich moet houden aan de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie, alsook aan de regels inzake mededinging en de vrijheid van handel en nijverheid, dat het verschil in behandeling objectief, afdoende, redelijk en in verhouding tot het beoogde doel moet zijn, dat de rijsscholen aan strenge voorwaarden moeten voldoen om erkend te kunnen worden en dat er geen objectieve en redelijke wettiging is voor de omstandigheid dat de instellingen die opleidingen aanbieden zoals bedoeld in artikel 4, 4/, 5/, 6/, 7/, 8/, 9/ en 15/ van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs aan geen enkele voorwaarde hoeven te voldoen, dat de omstandigheid dat bepaalde rijsscholen aan geen enkele voorwaarde in verband met de kwaliteit van het onderwijs hoeven te voldoen, evenmin in verhouding staat tot het beoogde doel, dat die omstandigheid afbreuk doet aan de gelijkheid die tussen de verschillende marktpartijen moet bestaan, dat de loutere omstandigheid dat de bevoegde minister het opleidingsprogramma goedkeurt niet kan worden vergeleken met de zware voorwaarden waaraan rijsscholen moeten voldoen om een erkenning te krijgen en te

behouden en die ongelijke behandeling zware gevolgen heeft voor de economische mededinging waaraan al afbreuk wordt gedaan door het fenomeen van de kruissubsidies die kunnen bestaan in instellingen die geen erkenning hoeven te hebben, en die de middelen waarover ze als overheidsdienst beschikken kunnen gebruiken om rooftprijzen te hanteren;

Overwegende dat de verzoekende partijen in hun memorie van wederantwoord aanvoeren dat de verwerende partij niet preciseert welke specifieke regelingen van toepassing zijn op de verschillende opleidingen in kwestie, in het bijzonder op de rijlessen die worden aangeboden door de scholen voor sociale promotie en het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft;

Overwegende dat de verzoekende partijen in hun laatste memorie, in verband met het tweede onderdeel, aanvoeren dat artikel 1 van het bestreden koninklijk besluit het statuut van rijkschool toekent aan het Arbeitsamt en aan de scholen voor sociale promotie waarvan de opleiding tot vrachtwagenbestuurder wordt erkend zonder dat ze met toepassing van artikel 23, § 3, van de voormelde wet van 16 maart 1968 aan enige voorwaarde hoeven te voldoen, dat artikel 21, tweede lid, van die wet niet kan worden aangevoerd om die situatie te rechtvaardigen, dat dit artikel geen afwijking inhoudt van artikel 23, § 3, dat ze aanvaarden dat de Koning kan bepalen dat de leerlingen van het Arbeitsamt en van de scholen voor sociale promotie geen rijbewijs nodig hebben in het kader van hun opleiding, maar stellen dat Hij vooraf moet bepalen aan welke voorwaarden die instellingen wel moeten voldoen om dat soort onderwijs te mogen geven, dat de wetgever de Koning geen enkele beoordelingsbevoegdheid laat bij het uitwerken van de uitvoeringsmaatregelen, in tegenstelling tot het bepalen van de inhoud van die maatregelen, waarvan de wettigheid kan worden getoetst aan de vraag of er geen kennelijke beoordelingsfout is gemaakt, dat maatregelen van de gemeenschappen en gewesten inzake beroepsonderwijs en beroepsopleiding niet kunnen worden beschouwd als maatregelen tot uitvoering van artikel 23, § 3, van de wet, dat de Koning als federale overheid moest optreden en die bevoegdheid niet mocht overdragen aan de minister, dat Hij de minister met meer dan alleen het nemen van uitvoerings- en detailmaatregelen heeft belast, door hem de programma's van de onderwijsinstellingen voor sociale promotie en van het Arbeitsamt te laten goedkeuren;

Overwegende dat het middel, zoals het door de verzoekende partijen is geformuleerd, voor zover het ontleend is aan schending van het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid en de beginselen van vrije mededinging vervat in de artikelen 86 en 90 van het Verdrag van Rome, niet ontvankelijk is; dat

de verzoekende partijen immers niet aantonen in welk opzicht die beginselen en bepalingen zouden worden geschonden door het bestreden koninklijk besluit, dat hoofdzakelijk tot doel heeft de opleiding van de onderwijsinstellingen voor sociale promotie en van het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft te erkennen; dat het loutere feit dat die onderwijsinstellingen en het Arbeitsamt door hun activiteit in concurrentie treden met de rijsscholen kennelijk niet voldoende is om zulk een schending aan te tonen; dat hoe dan ook, noch de vrijheid van handel en nijverheid, noch de vrije mededinging onbeperkt zijn (Arbitragehof, 2 februari 1995, nr. 4/95, rolnr. 626), maar dat aan die vrijheden beperkingen en uitzonderingen kunnen worden verbonden, op voorwaarde dat die objectief gewettigd zijn; dat het specifieke karakter van het onderwijs voor sociale promotie - dat als hoofdkenmerk heeft dat het kan worden aangepast aan de opleiding van de volwassenen in de bestaande economische, sociale en culturele context (Gedr. St., c.c. fr., zitting 1989-1990, nr. 155-1, blz. 2) - zo een objectieve wettiging vormt, aangezien dat onderwijs een opleiding tot het besturen van vrachtwagens, autobussen of autocars kan omvatten; dat de verzoekende partijen bovendien tevergeefs aanvoeren dat het voormelde artikel 23, § 3, van de wet van 16 maart 1968 is geschonden; dat de Koning bij die bepaling, die betrekking heeft op de afgifte van het Belgische rijbewijs, ermee belast wordt de voorwaarden te bepalen waaraan de scholen voor het besturen van motorvoertuigen moeten voldoen met het oog op het vervullen van de taken die Hij vaststelt; dat die bepaling geen grondslag voor enig monopolie ten gunste van die scholen vormt en de Koning evenmin verbiedt om rijopleidingen van onderwijsinstellingen voor sociale promotie te erkennen; dat bij artikel 1 van het bestreden koninklijk besluit twee punten worden toegevoegd aan de opsomming in artikel 4 van het voormelde koninklijk besluit van 23 maart 1998 waarbij sommige categorieën van bestuurders worden vrijgesteld van de verplichting om een rijbewijs te bezitten en bij zich te hebben, namelijk een 5/ betreffende het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft en een 15/ betreffende de kandidaten die de opleiding "vrachtwagenchauffeur" volgen die wordt georganiseerd door het onderwijs voor sociale promotie waarvan het programma is goedgekeurd door de minister; dat artikel 5, § 2, 3/, van hetzelfde koninklijk besluit van 23 maart 1998, waarbij bepaalde leerlingen die een rijbewijs willen behalen worden vrijgesteld van scholing, bij artikel 2 van het bestreden koninklijk besluit wordt vervangen door aan de erin opgenomen opsomming een onderdeel "15/" toe te voegen; dat, net als het koninklijk besluit van 23 maart 1998 zelf, het bestreden koninklijk besluit zijn rechtsgrond ontleent aan de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968; dat de verzoekende partijen de Koning ten onrechte verwijten dat Hij aan de opleidingen van de instellingen voor sociale promotie of van het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft geen enkele voorwaarde heeft verbonden die vergelijkbaar is met die welke aan de rijsscholen worden opgelegd; dat

die instellingen krachtens artikel 1 van het bestreden koninklijk besluit immers niet aan alle regelgeving over de rijopleiding ontsnappen, maar een programma moeten volgen dat is goedgekeurd door de minister aan wie de Koning die opdracht van technische aard heeft kunnen opdragen; dat geen enkel onderdeel van het middel gegrond is;

Overwegende dat de verzoekende partijen een tweede middel ontlenen "aan schending van artikel 5 van verordening nr. 3820/85 van de Raad van 20 december 1985 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer, van de artikelen 1 en 2 van richtlijn 76/914/EG van 16 december 1976 betreffende het minimumniveau van de opleiding van bestuurders in het wegvervoer, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van de artikelen 33 en 105 van de Grondwet, van artikel 1 van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer"; dat ze in een eerste onderdeel stellen dat de voormelde richtlijn 76/914/EG van 16 december 1976 bepaalt dat het programma en de wijze van organisatie van de in de Europese verordening bedoelde beroepsopleiding worden bepaald door de lidstaat, dat "de opleiding wordt afgesloten met een examen of met een controle door de Staat of door daartoe door de staat aangewezen instanties die rechtstreeks onder diens toezicht optreden" en dat het getuigschrift van vakbekwaamheid wordt afgegeven door de Staat of de door de Staat aangewezen instanties die rechtstreeks onder diens toezicht optreden, terwijl het bestreden koninklijk besluit bepaalt dat het getuigschrift afgegeven door het onderwijs voor sociale promotie van rechtswege wordt beschouwd als een getuigschrift van vakbekwaamheid in de zin van de Europese regelgeving, dat die getuigschriften echter niet worden afgegeven door de Staat zelf of door een instelling die rechtstreeks onder dienst toezicht optreedt, dat de minister zich ertoe beperkt een programma goed te keuren zonder de kennis te toetsen, dat de controle bedoeld in artikel 64, tweede lid, van het koninklijk besluit van 23 maart 1968 betreffende het rijbewijs geen systematische controle is van degenen die een rijbewijs willen behalen, maar een onsystematische controle van de instelling of organisatie die de opleiding aanbiedt, dat het onderwijs voor sociale promotie niet onder de federale Staat, maar onder de gemeenschappen valt, dat de minister het programma gewoon geval per geval goedkeurt, terwijl artikel 1 van de wet van 16 maart 1968 betreffende de politie over het wegverkeer, dat de rechtsgrond vormt van artikel 7 van het bestreden koninklijk besluit, bepaalt dat de algemene reglementen betreffende de politie over het wegverkeer door de Koning moeten worden vastgesteld, zodat de overdracht van bevoegdheid ten gunste van de onderwijsinstellingen voor sociale promotie die hen in staat stelt de programma's voor het verkrijgen van het getuigschrift zelf te bepalen - met als enige voorwaarde dat die programma's door de minister moeten worden goedgekeurd -, niet in overeenstemming is met de

voormelde wet en bijgevolg strijdig is met de artikelen 33 en 105 van de Grondwet; dat de verzoekende partijen in een tweede onderdeel stellen dat het bestreden koninklijk besluit in strijd is met de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie, doordat het de onderwijsinstellingen voor sociale promotie de mogelijkheid biedt een getuigschrift van vakbekwaamheid af te geven, op voorwaarde dat het programma is goedgekeurd door de minister, zonder dat het de erkende scholen ook die mogelijkheid biedt;

Overwegende dat de verzoekende partijen in hun memorie van wederantwoord en in hun laatste memorie, in verband met het eerste onderdeel, stellen dat de verwerende partij de verwarring in stand houdt die bestaat tussen enerzijds het getuigschrift van vakbekwaamheid en anderzijds het rijbewijs, terwijl die verschillend zijn, zowel in het intern recht als in het Europees recht, dat de toelating van een bestuurder van jonger dan 21 jaar tot het rijbewijsexamen in de categorieën C, C+ E, D, D+E en de subcategorieën daarvan afhangt van de vraag of hij eerst het getuigschrift van vakbekwaamheid heeft behaald dat wordt afgegeven overeenkomstig het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en dat de verwerende partij lijkt aan te nemen dat de Staat helemaal geen controle uitoefent op de afgifte van de getuigschriften van vakbekwaamheid en slechts een zeer marginale controle uitoefent op de opleiding om dat getuigschrift te behalen, terwijl de bevoegdheid om de regels inzake het wegverkeer vast te stellen uitsluitend toekomt aan de federale Staat, als "residuaire" bevoegdheid, dat het getuigschrift van vakbekwaamheid, net zoals het rijbewijs, onder de politie over het wegverkeer valt, dat de lidstaat volgens artikel 1, lid 2, van richtlijn 76/914/EEG het programma en de wijze van organisatie van de beroepsopleiding die leidt tot het getuigschrift van vakbekwaamheid moet vaststellen en een examen moet organiseren om die opleiding af te sluiten of controle moet uitoefenen op die opleiding, dat de goedkeuring van een programma door de minister zonder dat dit bij een wet of een koninklijk besluit wordt geregeld, een schending van de richtlijn en tevens van de artikelen 33 en 105 van de Grondwet is, aangezien de bevoegdheid die aan de minister wordt overgedragen helemaal niet slaat op uitvoerings- of detailmaatregelen, maar op de wezenlijke bevoegdheden van de Koning inzake reglementering van het getuigschrift van vakbekwaamheid; dat ze voorts aanvoeren dat er geen sprake van kan zijn dat rekening wordt gehouden met een gewone circulaire waarin het toezicht op de instellingen voor sociale promotie wordt georganiseerd "bij gebrek aan een tekst" of met een toezicht door de gemeenschappen, dat helemaal niet specifiek is; dat ze in verband met het tweede onderdeel nogmaals erop wijzen dat het bestreden koninklijk besluit strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, voor zover artikel 59, § 2, van het algemeen

reglement op de politie over het wegverkeer daarbij zo wordt gewijzigd dat de onderwijsinstellingen voor sociale promotie getuigschriften van vakbekwaamheid mogen afgeven, zonder dat de erkende rijsscholen waarvan het opleidingsprogramma is goedgekeurd door de minister, ook die mogelijkheid krijgen;

Overwegende, wat het eerste onderdeel betreft, dat de artikelen 1 en 2 van het bestreden koninklijk besluit van 22 maart 2004, die de artikelen 4 en 5 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs wijzigen, niet tot doel hebben degenen die een opleiding volgen bij het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft of bij de onderwijsinstellingen voor sociale promotie waarvan het programma is goedgekeurd door de minister, vrij te stellen van de verplichting om een rijbewijs te behalen, maar tot doel hebben enerzijds te aanvaarden dat degenen die een rijbewijs willen behalen, gedurende de periode waarin ze daartoe een opleiding volgen, worden vrijgesteld van de verplichting om reeds een rijbewijs te bezitten en bij zich te hebben en anderzijds te aanvaarden dat die kandidaten geen scholing hoeven te volgen in een rijsschool; dat de Koning aan artikel 21 van de voormelde wet van 16 maart 1968 de bevoegdheid ontleent om kandidaten vrij te stellen van de verplichting om al een rijbewijs te hebben en dat het derhalve aan de Koning staat om inzonderheid tijdens de scholingsperiode in zulk een vrijstelling te voorzien; dat artikel 7 van het bestreden koninklijk besluit bovendien tot doel heeft de certificaten die door het onderwijs voor sociale promotie worden afgegeven aan degenen die de opleiding "vrachtwagenchauffeur" hebben gevolgd ook te beschouwen als getuigschriften van vakbekwaamheid als bedoeld in artikel 59.1 en 59.5 van het voormelde koninklijk besluit van 1 december 1975; dat de verwerende partij bij het bestreden besluit bepaalt dat het programma voor de opleiding aan de instellingen voor sociale promotie moet worden goedgekeurd door de minister, namelijk de minister die lid is van de federale regering en bevoegd is voor verkeersveiligheid; dat die instellingen, willen ze nuttig werk leveren, hun opleidingsprogramma moeten afstemmen op de voormelde bijlagen 4 en 5 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, waarin een overzicht wordt gegeven van de stof voor het theoretische examen, de vereisten waaraan moet worden voldaan om een voertuig te mogen besturen en de nadere regels voor het praktische examen; dat artikel 1, lid 1 en 2, van de voormelde richtlijn 76/914/EEG van 16 december 1976 vereist dat het programma en de wijze van organisatie van de beroepsopleiding die wordt afgesloten met een getuigschrift van vakbekwaamheid worden vastgesteld door de Staat of door instanties die door de Staat zijn aangewezen en dat die opleiding wordt afgesloten met een examen of met een controle door de Staat of door daartoe door de Staat aangewezen instanties die rechtstreeks onder diens toezicht optreden; dat de Koning luidens de bewoordingen

van de artikelen 1 en 7 van het bestreden koninklijk besluit de opleiding die wordt afgesloten met een getuigschrift van vakbekwaamheid heeft kunnen toevertrouwen aan onderwijsinstellingen voor sociale promotie, zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van de voormelde richtlijn en van artikel 1 van de wet van 16 maart 1968, die worden aangevoerd in het eerste onderdeel van het middel; dat dit onderdeel van het middel niet gegrond is;

Overwegende, wat het tweede onderdeel betreft, dat de verwerende partij terecht opmerkt dat rijsscholen alleen opleidingen tot het besturen van voertuigen aanbieden, terwijl de instellingen genoemd in artikel 59.2 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer een echte beroepsopleiding aanbieden die, overeenkomstig de bijlage bij de voormelde richtlijn 76/914, meer dan alleen het besturen van een voertuig tot doel heeft; dat dit verschil rechtvaardigt dat het getuigschrift van vakbekwaamheid voor het besturen van vrachtwagens alleen mag worden afgegeven door de instellingen bedoeld in artikel 59.2 en 59.5 van het voormelde koninklijk besluit van 1 december 1975, zoals dat is gewijzigd bij artikel 7 van het bestreden koninklijk besluit, met uitzondering van de autorijsscholen; dat het tweede onderdeel van het middel niet gegrond is;

Overwegende dat de verzoekende partijen een derde middel ontleen aan "schending van artikel 5.1 van richtlijn 91/439 van 29 juli 1991 betreffende het rijbewijs en schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet"; dat ze in een eerste onderdeel stellen dat artikel 1 van het bestreden koninklijk besluit artikel 4 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs wijzigt om ervoor te zorgen dat degenen die een rijbewijs willen behalen en die zich daartoe hebben laten inschrijven bij het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft of aan een onderwijsinstelling voor sociale promotie worden vrijgesteld van de algemene scholingsvoorwaarden genoemd in de artikelen 5 tot 16 van dat koninklijk besluit, dat men volgens artikel 6, 1/, c, van dat besluit in het bezit van een rijbewijs B moet zijn om een voorlopig rijbewijs voor de categorieën C en D, alsook de subcategorieën C1 en D1 te kunnen krijgen, maar dat artikel 5, § 2, zoals gewijzigd bij het bestreden koninklijk besluit, door de kandidaten voor de voormelde categorie vrij te stellen van de scholingsvoorwaarden, hen onttrekt aan de verplichting om eerst een rijbewijs B te behalen en hen aldus de mogelijkheid biedt om een rijbewijs C of D te behalen wat kennelijk in strijd is met de voormelde richtlijn; dat ze in een tweede onderdeel aanvoeren dat die bepaling ook discriminatie doet ontstaan ten nadele van de rijsscholen;

Overwegende dat de verwerende partij in haar memorie van antwoord aanvoert dat het bestreden koninklijk besluit om advies is voorgelegd aan de Europese Commissie, die in haar antwoord van 8 augustus 2003 geen enkele opmerking heeft gemaakt over een eventuele schending van de richtlijnen, dat artikel 5.1 van de voormelde richtlijn 91/439/EEG weliswaar bepaalt dat het rijbewijs voor de categorieën C of D slechts kan worden afgegeven aan bestuurders die reeds bevoegd zijn voor categorie B, maar dat de verzoekende partijen daaruit ten onrechte opmaken dat het woord "bevoegd" impliceert dat de betrokkene eerst een rijbewijs B heeft behaald, dat dit niet de strekking van de bepaling van de richtlijn is, dat een rijbewijs C+E alleen kan worden afgegeven als het bewijs is geleverd dat alle opleidingen zijn gevolgd en alle examens zijn afgelegd en dat de verzoekende partijen ten onrechte aanvoeren dat kandidaten in het onderwijs voor sociale promotie geen rijbewijs B zouden hoeven te hebben vóór ze een examen voor het behalen van een rijbewijs C of E afleggen, aangezien artikel 36, 2/, van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 het tegendeel bepaalt;

Overwegende dat de verzoekende partijen in hun memorie van wederantwoord stellen dat artikel 5.1 van richtlijn 91/439/EEG niet regelgevend is volgens de interpretatie die de verwerende partij eraan heeft gegeven, dat een persoon "bevoegd" voor categorie B noodzakelijkerwijze een rijbewijs moet hebben dat hem het recht geeft om voertuigen uit die categorie te besturen en dat het weliswaar juist is dat degenen die de opleiding in het kader van het onderwijs voor sociale promotie hebben gevolgd, moeten aantonen dat ze houder zijn van een rijbewijs B voordat ze het praktische examen voor het behalen van een rijbewijs C afleggen, maar dat dit niet geldt voor degenen die de praktische opleiding hebben gevolgd bij het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft, aangezien die vrijgesteld zijn van het praktische examen en dus ook van de verplichting om eerst een rijbewijs B en pas daarna een rijbewijs C, D, C+E, D+ E of een subcategorie daarvan te behalen;

Overwegende dat de verwerende partij in haar laatste memorie stelt dat de vrijstelling van rijbewijs voor degenen die een door het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft georganiseerde opleiding volgen om een rijbewijs voor de categorie C, C+ E, D of D+ E te behalen, alleen voor die categorieën van rijbewijzen geldt, dat die vrijstelling niet geldt voor het rijbewijs B, dat die interpretatie in overeenstemming is met de geest van artikel 4 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 dat tot doel heeft aan degenen die scholing of een opleiding volgen een vrijstelling van het daarmee overeenstemmende rijbewijs toe te kennen, dat de opleiding van het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft betrekking heeft op de rijbewijzen voor de categorieën C, C+E, D of D+E en dat de

kandidaten, voor al die opleidingen die worden aangeboden door de gemeenschapsdiensten waarvan het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft deel uitmaakt, een rijbewijs B moeten overleggen; dat ze de kopie van het advies van de Europese Commissie van 10 oktober 1997 bijvoegt en stelt dat in dat advies uitdrukkelijk wordt erkend dat het ontwerp dat het bestreden besluit moest worden, in overeenstemming is met het Europees recht; dat de verwerende partij in antwoord op een vraag van de auditeur-rapporteur, per brief van 23 april 2007, heeft gepreciseerd dat de brief d.d. 8 augustus 2003 van de Europese Commissie, die tevoren bij de processtukken is gevoegd, zowel betrekking heeft op de bepalingen tot omzetting van richtlijn 91/439/EEG vervat in het koninklijk besluit van 15 juli 2004, als op de bepalingen van het bestreden koninklijk besluit van 22 maart 2004, dat die twee teksten, op het ogenblik dat ze aan de Europese Commissie zijn overgezonden, slechts één ontwerp van koninklijk besluit vormden, dat ze pas nadat de opmerkingen van de Commissie waren ingekomen, in twee teksten zijn opgesplitst, omdat de bepalingen waarin staat dat de onderwijsinstellingen voor sociale promotie en het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft de opleiding voor het behalen van een rijbewijs van de categorieën C en D mogen organiseren, dringend in werking moesten treden;

Overwegende dat artikel 5.1 van de voormelde richtlijn 91/439/EEG bepaalt dat "het rijbewijs voor de categorieën C en D slechts kan worden afgegeven aan bestuurders die reeds bevoegd zijn voor categorie B"; dat de vereiste "bevoegdheid" alleen betrekking kan hebben op de bevoegdheid die voortvloeit uit het feit dat men tevoren een rijbewijs B heeft behaald; dat het rijbewijs in artikel 4.1 van de voormelde richtlijn bovendien wordt gedefinieerd als het document krachtens hetwelk "de houder een voertuig mag besturen", wat noodzakelijkerwijs inhoudt dat de bevoegdheid om een voertuig van categorie B te besturen, in de zin van artikel 5.1 van de richtlijn, alleen wordt gestaafd door een rijbewijs B; dat artikel 5.1. van de richtlijn dus zo moet worden begrepen dat de rijbewijzen C en D alleen kunnen worden afgegeven aan bestuurders die al houder zijn van een rijbewijs B; dat het behalen van een rijbewijs B echter niet vereist wordt om de bestuurders de mogelijkheid te geven opleidingen te volgen die aan het behalen van een rijbewijs C of D voorafgaan; dat in het onderhavige geval, door de gecombineerde werking van artikel 1, 1/, van het bestreden koninklijk besluit en artikel 29, 1/, van het voormelde koninklijk besluit van 23 maart 1998, een vrijstelling van het praktische examen vóór het behalen van de rijbewijzen C, C+E, D, D+E, C1 en C1+E, D1 of D1+E geldt voor de personen die geslaagd zijn voor een praktisch examen georganiseerd door het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft voor dezelfde categorieën of subcategorieën; dat, bovendien, voor zover artikel 36, 2/, van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 het overleggen van

een rijbewijs B alleen vereist voordat kandidaten het praktische examen mogen afleggen, dezelfde bepalingen diezelfde personen vrijstelt van de verplichting om een rijbewijs B over te leggen; dat artikel 1, 1/, van het bestreden koninklijk besluit bijgevolg in strijd is met artikel 5.1 van de voormelde richtlijn 91/439/EEG, voor zover het tot gevolg heeft dat kandidaten voor een rijbewijs C, C+E, D, D+ E, C1 en C1+E, D1 of D1 +E die een opleiding van het Arbeitsamt der Deutschsprachigen Gemeinschaft hebben gevolgd, worden vrijgesteld van de verplichting om vooraf een rijbewijs B te behalen; dat het middel gegrond is, voor zover het ontleend is aan de omstandigheid dat die bepaling door artikel 1, 1/, van het bestreden koninklijk besluit wordt geschonden; dat bijgevolg niet hoeft te worden onderzocht of artikel 1 van het bestreden koninklijk besluit bovendien in strijd is met de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie,

B E S L U I T:

Artikel 1.

Vernietigd wordt artikel 1, 1/, van het koninklijk besluit van 22 maart 2004 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs en van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg.

Artikel 2.

Het beroep wordt voor het overige verworpen.

Artikel 3.

Dit arrest zal bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Artikel 4.

De kosten, bepaald op 525 euro, komen ten laste van de verwerende partij.

Aldus uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van de VIe kamer, op achttien maart tweeduizend acht, door:

de HH.	LEWALLE,	staatsraad, wnd. voorzitter,
	NIHOUL,	staatsraad,
	KOVALOVSKY,	staatsraad,
Mevr.	SCHMITZ,	griffier.

De Griffier,

De wnd. Voorzitter,

V. SCHMITZ

P. LEWALLE

VERTALING OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 63,
EERSTE LID, VAN DE WETTEN OP DE RAAD VAN STATE,
GECOÖRDINEERD OP 12 JANUARI 1973.